

AKVINKUM

mint római város egyes kutatók szerint már a Krisztus utáni első században szerepel a történelemben. A II. segédlégió idetelepítését Vespasianus idejére, Kr. u. 70—79-re teszik. De ez a légió csak sokkal később került ide. A keresztény időszámítás első százada nem ad semminemű biztos támpontot arra, hogy Akvinkumban a rómaiak megtelepedtek volna. Római megszállás esetén vagy egy légió téli szállása lett volna, vagy polgárilag berendezett római város (Municipium Colonia). Még az első században a kettő kizárta egymást, táborhely sem lehetett, bár Akvinkum a határon fontos közlekedési pont. Nincs semmi nyoma, hogy itt légió tanyázott volna Trajánus kora előtt.

Annyi bizonyos, hogy a második segédlégió volt a telepítő Akvinkumban s ennek viszontagságos születését és életét érdekesnek tartjuk az alábbiakban közölni.

Neró, a vérszomjas zsarnok, amikor fellázadt ellene Galba és katonái elpártoltak tőle, a flotta legénységét használta fel szárazföldi seregül ellene. De a gyalogosított tengerészek egyik csapata a felkelőkhöz csatlakozott és Galba — légió rangra emelte azt és „I. adjutrix” címet adott neki. Ez az első légió később pár századig Komárom tájának építője, őre és lakosa lett. Galba diadal-maskodott — ő lett a cézár. Ünneplésen bevonult Rómába s akkor a flotta többi legénysége eléje járult fegyvertelenül s kérte, hogy belőlük is alkosson légiót. Tagadó válaszára a katonák zúgni mertek s erre az új császár hétezetet lemészároltatott s a többi fogságra vetette. De ez okozta vesztét. Otho támadt fel ellene s az új légió, mely az egykori bajtársain elkövetett kegyetlenség miatt idegenkedett Galbától, most az új követelőhöz pártolt. Otho hatalomra jutván, a Rómában sok ezerre menő flottakatonaságot kiszabadította a fogságból. Rendes századokra és zászlóaljakra osztotta, szóval légió módjára átszervezte, ámbar még forma szerint nem kapott zászlót, azaz sast. De Otho szintén csak hetekig uralkodott. Vitellius támadt ellene, ki győzedelmeskedvén, a katonák s vele a hajósok új légiója is hatalmába kerültek.

Vitellius a flotta legénységéből alkotott I. légiót, mely Otho mellett nagyon kitett magáért, Spanyolországba helyezte el. De a még sas- és számnélküli flottalégiót visszatartotta Rómában. Ideiglenes neve „legio classica” volt, azaz hajósok legiója. Ezek hűségében megbízott s talán csak azon múlt a csapat formaszerinti felavatása, hogy nem volt rá idő. Otho 69-ben, április 16-án maga vetett véget életének s már július elején a keleti és dunai légiók Vitelliust bitorlónak kiáltják ki, helyette Vespasiánust éltetve. A hajósok új légiója most másodszor pártolt el — az új jelölt mellé álván.

Vespasiánus trónra jutván, a már légióvá alakult hajósoknak sast, címet és nevet ad. Neve „Legio II. adjutrix”, második segédlégió. Ez eléggé indokolt cím lehetett a jövőre, bár mindaddig nagy tettekről nem szól az írás. De különösebb a kitüntető cím, melyet Vespasiánus még hozzáragasztott, úgy hogy a teljes cím „Leg. II. adjutrix pia fidelis”, azaz megbízható és hűséges. Valóban nagyon hű! Először Othohoz, azután az ezt legyőző Vitelliushoz s végre ennek ellenségéhez, Vespasiánushoz pártolt! Talán éppen a tisztességes név által akarta az utóbbi örökösen emlékeztetni a légiót a születésekor mutatkozó hibák elkerülé-

sére. Ez a légió, mely jóval később Akvinkumba került és azt el sem hagyta századokig, a sast, kitüntető címet 70-ben, március 6-án nyerte és ezt meg is kellett hálálnia, amire bő alkalma volt, mert még abban az évben folyt le a súlyos hadjárat, melyre a császár egy másik diplomában céloz.

Domitiánus idejéből maradt fenn a légió hőstetteinek némi emléke. Egy Olaszországban, Potensában talált fölirat a légió egy tribunjának kitüntetését foglalja magában, aki csapatjával várostromkor az első volt a falak megmászásában. Ez a hiteles okmány azt bizonyítja, hogy a II. légió Kr. u. a 88. évben a Pannonia határain küzdött. E harcokban a légió úgylátszik többször aratott nagy dicsőséget. De később ép olyan büszke lehetett erre a korszakára, mert ebben az időtájban szolgált sorai között mint tribun Hadriánus, a későbbi nevezetes császár, akit innen aztán alsó Moeziába tettek át s ott lett az V. Macedon légió parancsnoka. A II. segédlégió azonban mindig tisztelettel ővezte emlékét és Hadriánus sem feledkezett meg róla.